

Verslag QA-team ROSA

Dinsdag 8 april, 10:00-12:00

Aanwezig

- Maarten de Niet (FORA), Mark de Jong (HORA), Bram Gaakeer (OCW), Joël de Bruijn (MORA/MOSA), Leon Sprooten (MORA), Jan-Willem Dijkstra (DUO), Remco de Boer (ROSA Beheerteam), Dennis Heringa (ROSA Beheerteam), Brian Dommissie (ROSA Beheerteam)

Gast

- Eveline Renders (Werkgroep Internationale Standaardisatie)

Afwezig

- Yassine Lamchacht (DUO), Bas Kruiswijk (Bureau Edustandaard), Joeri van Es (ROSA Beheerteam)

1. **Opening, mededelingen, verslag en acties**
 - Verslag van 16 januari 2025
2. **Update internationale standaardisatie irt ROSA**
3. **Ketenprocesmodellen**
 - 3.1 Aanpassingen in ketenprocesmodel *Aanmelden en administreren onderwijsdeelname*
4. **Conceptuele informatiemodellen**
 - Per ketenprocesmodel en per KOI-object
5. **Voortgang architectuurkaders en IV-domeinen**
 - 5.1 Actiepunt: Aanpak voor ROSA-scans definiëren die rekening houdt met de iteraties van de ontwerpgebieden en andere architectuurkaders
 - 5.2 Nieuwe opzet voor ontwerpprincipes en ontwerp-kaders
 - 5.3 Uitwerking nieuwe opzet: Ontwerpprincipes ontwerpgebied Digitale Identiteiten
 - 5.4 Uitwerking nieuwe opzet: Ontwerpprincipes ontwerpgebied H2M interactie
 - 5.5 Uitwerking nieuwe opzet: Ontwerpkaders voor toepassingsscenario Inrichten IAM
6. **Begrippen en definities nav de nieuwe concepten in het ROSA Metamodel**
7. **Werkvoorraadoverzicht en prioritering**
8. **Rondvraag en afsluiting**

1. Opening, mededelingen, verslag en acties

Bas Kruiswijk is weliswaar begonnen in zijn nieuwe functie als domeinmanager Edustandaard maar wil wel vanuit die rol betrokken zijn bij het QA-team ROSA en ook vanuit zijn rol de verbinding leggen naar de Werkgroep samenhang. Vandaag lukte het hem echter niet om aan te schuiven.

In de mail was al eerder verkondigd dat Marc Beerenschot zijn taken voor Edustandaard (AR, QA-team) heeft neergelegd. Marc geeft aan dat gezien zijn achtergrond als infrastructuur-architect het voor hem altijd al een beetje een lastige combinatie was, want bijvoorbeeld de onderwijsprocessen die we prominent de laatste keren hebben besproken maakt hij in het dagelijks leven niet echt mee. Inmiddels

is het ABHO (Architectuurberaad ho) ook niet meer zo heel actief en de HORA en de HOSA worden voornamelijk door SURF opgepakt wat voor hem betekent dat zijn linking-pin rol minder urgent is geworden. Marc laat verder weten dat hij de vergaderingen als erg constructief heeft ervaren en onder de indruk is van de manier waarop aan de ROSA gewerkt wordt en de rol die het QA-team daarin krijgt. "Daar kunnen we in de universitaire wereld nog veel van leren", liet hij ons weten. We danken Marc meer dan hartelijk voor zijn bijdrage en, zoals het een goed QA-teamlid betaamt, voor zijn scherpe blik op inconsistenties die in de uitwerkingen vaak nog zaten. Uiteraard hopen we dat er een vervanger vanuit het wo voor Marc wordt gevonden zodat inbreng vanuit alle werkingsgebieden gewaarborgd blijft.

Openstaande acties:

Architectuurkaders:

- Aanpak voor ROSA-scans definiëren die rekening houdt met de iteraties van de ontwerpgebieden en andere architectuurkaders (Joeri en Remco) – uitgevoerd, zie 5.1.

Viewpoints:

- Uitwerken van expliciete viewpoint-specificaties voor de modellen van de IV-domeinen als eerste gaan oppakken. (Remco, Joeri).

Ketenprocessen:

- Onderzoeken of "Deelnemerbegeleiding" een aparte context is die we in de ROSA moeten gaan opnemen en wat daar dan onder verstaan wordt.

2. Update internationale standaardisatie irt ROSA

Zie <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht>, Epic 33: Overzicht en inzicht nationale en internationale architectuurontwikkelingen

Binnen Edustandaard is een aparte werkgroep Internationale standaardisatie opgericht:

https://www.edustandaard.nl/standaard_werkgroepen/internationale-standaardisatie/

Evelien geeft eerst een introductie over de werkgroep en haar taken.

De werkgroep is opgericht met eigenlijk het uitgangspunt dat we als onderwijs beter gestructureerd informatie moeten aanleveren bij *Rolling Plan ICT-standaardisatie* van de Europese Commissie. Dat rolling plan is een heel uitgebreid verhaal (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/rolling-plan-ict-standardisation>) en afgelopen week is net de 2025 versie beschikbaar gekomen. Er zitten daar allerlei onderwerpen, standaarden en informatie achter en dan wordt er een uitvraag doen bij gedaan bij alle landen. Dat komt dan terecht in Nederland terecht bij Forum Standaardisatie (<https://www.forumstandaardisatie.nl/nieuws/publicatie-eu-rolling-plan-ict-standaardisatie-2025>) en die stuurt het weer naar alle overheden door. Frank Waardenier van Ministerie OCW coördineert het stukje onderwijs en dat gaat dan over Digital Skills, Digital learning etc. Maar we geven soms ook nog wat input voor wat algemenere topics zoals digitale identiteiten. We willen de reactie vanuit het onderwijs nu wat gestructureerder aanpakken. Vroeger deden we dat dan allemaal via de mail en dan ging iedereen ging aan het werk en dan deden we heel veel overlappend werk. Nu pakken we dat op vanuit de nieuwe werkgroep die door de Standaardisatieraad van Edustandaard is ingesteld.

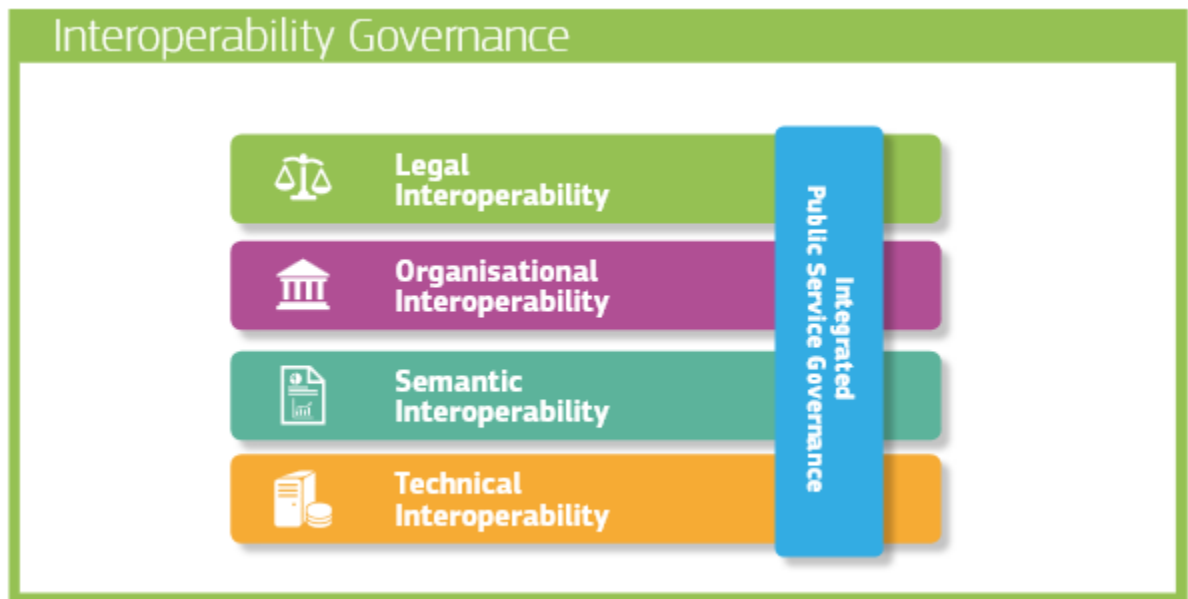
Dit werk valt heel mooi samen met de tool die SURF toch al aan het ontwikkelen was nl.

<https://eduxs.eu/>. Die is al eens eerder in het QA-team langs geweest. We geven daarin voor onszelf

maar ook voor onze Europese partners een Europees overzicht van standaarden, afspraken en services, maar ook van programma's en partijen die daar mee bezig zijn. Die tool die is nu Europees ondergebracht bij The Commons Conservancy, wat eigenlijk een plek is waar allemaal van dit soort open source tools worden gehost en daar is ook een internationaal board. Het gaat er allemaal om dat we niet meer op allemaal verschillende tafels in Europa exact hetzelfde werk doen, maar dat we dat samenbrengen in 1 grote collaborative knowledge base zoals we dat dan noemen. Ik zag op heel veel presentaties, internationaal allemaal mensen overzichtjes bij elkaar klikken en elke keer weer updaten. Nu kunnen ze dat doen in één tool en veel mensen zien het nut daarvan in en willen dit ook gaan bijhouden. En dat daar zit dan een expertgroep achter met nu zo'n 30 leden. De Edustandaard werkgroep zorgt dat we vanuit het Nederlandse onderwijs een goed afgewogen inbrengen kunnen hebben daarin. Het ontwikkelteam zit overigens bij SURF net als de communicatie.

Discussie in QA-team

- Wat betekent dit nu voor de ROSA? Brian: Voor de ROSA is eerder al de wens geuit (is zelfs een Epic) om nationale en internationale standaarden te ontsluiten en idealiter ook te kunnen koppelen aan onderdelen in de ROSA. Evelien: Dat ontsluiten kan dus nu al via EduXs, daar zijn bijv. bij EduXs allemaal manieren voor en ingangen voor zoals topics, de indeling in frameworks als HERM etc. Je kunt ook eigen profielen maken, maar het is voor wel zo dat je het zelf moet uitzoeken. Brian: Voor Nederland hebben we al Edustandaard en het Forum Standaardisatie, maar tot nu toe ontsluiten we alleen Edustandaard-afspraken en -standaarden in de ROSA, voor de rest verwijzen we naar EduXS en het Forum Standaardisatie.
- Brian: Sowieso zouden we graag om het niveau van een interoperabiliteitsraamwerk de verbinding willen leggen. Evelien: Bij EduXs richtten we ons op het European Interoperability Framework (EIF) en het voorstel is dat dit ook in de ROSA wordt toegepast voor het plotten van standaarden.

1

Brian: Dat zal dan zichtbaar worden op de pagina

https://rosa.wikixl.nl/index.php/Standaarden_geplot_op_het_ROSA_interoperabiliteitsraamwerk

¹ https://ec.europa.eu/isa2/sites/default/files/eif_brochure_final.pdf

k. Op die manier hebben we al een eerste verbinding op het niveau van de architectuurlagen. De Legal-laag zal in de ROSA leeg zijn, maar voor de rest is er eigenlijk bijna een 1-op-1 relatie te leggen met wat we nu nog hanteren op die pagina. We moeten daar wel strak in zijn, in de presentatie van Evelien zag ik al dat er een onderverdeling gemaakt was in de lagen, maar dat moet je eigenlijk niet zomaar doen. Evelien: Inderdaad moeten we ons wel richten op een breedgedragen framework en niet zelf iets bedenken. Als we dat wel doen omdat we denken dat het helpt dan kunnen we dat presenteren als onze bijdrage aan de wereld voor betreft de verdere onderverdeling, maar je zou in eerste instantie het plotten op de lagen daarmee niet verder moeten belasten.

Bram: Zouden we de onderste laag, de technical interoperability-laag niet beter kunnen splitsen in een Applicatie- en een Netwerklaag net zoals bij het NORA-vijflaagsmodel zoals we dat ook al doen bij de metamodelelementen². Tot nu toe hadden we Edustandaard weinig dat in de netwerk-laag thuishoort maar je ziet dat daar steeds meer standaarden voor worden verplicht gesteld onder andere bij het Forum Standaardisatie dus zo'n opdeling maakt dat beter inzichtelijk. Je blijft echter wel netjes binnen een bepaalde EIF-laag. Dan ben je interoperabel met zowel de NORA, als via EIF met EduXS. Idealiter zou in EduXS die opdeling ook doorgevoerd kunnen worden.

- Bram: Voor Legal hebben wel de drivers en daar zit wetgeving ook bij en wetgeving is ook een soort van standaarden die in die Legal-laag best opgenomen kunnen worden.
- Leon: Hoe zit het met afspraken, die raken meestal meerdere lagen. Evelien: Je kunt meerdere typeringen tegelijk vastleggen dus dat is in EduXS geen probleem, denk ik. Brian: Voor de publicatie van het plotten op het EIF-model levert dat een weinig zeggend plaatje op, dan zie je bijvoorbeeld het Edu-V afsprakenstelsel of de afsprakenstelsel voor het Logistiek proces Doorstroomtoets po eigenlijk terugkomen in bijna alle lagen, dus wat zegt dat nou. Maar voor de registratie die je als basis hebt is dat wel nodig om te doen. Leon: Maar ik neem aan dat de standaarden gewoon ook rechtstreeks aan elkaar gekoppeld zouden moeten worden. Een indeling alleen is niet genoeg, we zullen toch ook moeten kijken van welke onderwijsstandaarden nu overeenstemmen met of gelinkt zijn aan internationale standaarden. Evelien: Kijk het relateren zelf, dat wordt dus in de EduXS gedaan, maar dat is natuurlijk wel een stukje ingewikkelder dan 1-op-1 relateren. Want bijvoorbeeld als je het hebt over Organisations, Programs, Courses, Persons, Academics en dat soort dingen, dan heb je al gauw 4 tot 5 standaarden waar men mee bezig is die allemaal wel ergens overlappen. Dat soort overzichten willen we dus bieden en dan daarbij weer verwijzen naar de projecten die daarmee bezig zijn. Je gaat het echter nooit helemaal sluitend krijgen. Maarten: Als je kijkt naar hoe het nu werkt is dat bijv. een Topic een centrale entiteit is. Alles kan eraan gerelateerd worden. Je kan zien van wie met welk onderwerp bezig is en welke standaarden, services etc. aan zo'n bepaald topic gerelateerd zijn en onderling heb je ook nog relaties tussen standaarden, services en dergelijke. De mogelijke relaties die die zijn aangebracht en daar kan je doorheen navigeren. Brian: Wat Leon zegt is dat als jij 3 standaarden hebt die eigenlijk hetzelfde doen, dan is het nuttig om dat inzicht te krijgen. Uiteindelijk kan het je helpen om als je weet welke smaken er zijn, te durven zeggen, dat we voorlopig voor het Nederlandse onderwijs een van die smaken als standaard of afspraak gebruiken en dus niet die andere (en met argumentatie waarom niet). Bram: Als het ons lukt om standaarden voor een bepaalde laag en voor een bepaald doel aan scenario's te koppelen dan zie je direct welke mogelijke smaken en overlap er is. De tweede stap is dat je dan een kader of afspraak maakt welke er voor een scenario en de onderliggende inrichtingen onze keuze gaat worden in het onderwijs.

² https://rosa.wikixl.nl/index.php/Mapping_ROSA_metamodel_op_NORA_vijflaagsmodel

- Joël: We kunnen overigens lang discussiëren over de juiste indelingen etc. maar uiteindelijk zijn het slechts hulpmiddelen om de informatie te ontsluiten en te filteren. De echte relaties waar we naar op zoek zijn zitten dieper.

Besluiten QA-team:

- EIF gebruiken als interoperabiliteitsraamwerk in de ROSA en in EduXS. Wel liefst de technical interoperability-laag splitsen in de ROSA in een Applicatie- en een Netwerklaag net zoals bij het NORA-vijflaagsmodel, bij voorkeur ook in EduXS als dat mogelijk is.
- **Advies aan EduXS:** wees zuiver in het hanteren van de verschillende attributen (topics etc.) waar op gefilterd en vergeleken kan worden. Teveel detail levert uiteindelijk juist geen inzicht op dat standaarden e.d. overlappend zijn, want als die details door de registrerende partijen niet of net iets anders worden ingevuld is er ogenschijnlijk geen relatie. Ook geen verschillende indelingswijzen door elkaar heen gebruiken. Dus ook niet de EIF-lagen nader opsplitsen in aandachtsgebieden, zeker niet zolang die opsplitsing niet gebaseerd is op een breed geaccepteerd model. Lever die opsplitsing dan als aparte set van attributen op, die je al of niet kunt hanteren bij het registreren. Zo blijf je op de EIF-laag zelf wel congruent.
- **Advies aan Bureau Edustandaard:** zorg ervoor dat de indeling op EIF/NORA en de attributen die aan de bij Edustandaard geregistreerde standaarden en afspraken kunnen worden gekoppeld ook eenduidig en synchroon worden toegepast en gepubliceerd. Dus zowel voor de ROSA, voor EduXS als de Edustandaard.nl website (en wie weet nog andere kanalen ook). Dat vergt wellicht een andere wijze van beheer van de Edustandaard-afspraken dan nu het geval is.

3. Ketenprocesmodellen

3.1. Ketenprocesmodel “Aanmelden en administreren onderwijsdeelname”

Zie voor de nieuwe versie:

[https://rosa.wikixl.nl/index.php/Aanmelden en administreren onderwijsdeelname](https://rosa.wikixl.nl/index.php/Aanmelden_en_administreren_onderwijsdeelname)

Zie voor de vorige versie:

<https://www.edustandaard.nl/app/uploads/2025/04/Aanmelden-en-administreren-onderwijsdeelname-ROSA-Wiki.html>

(NB de vorige keer is gevraagd om een snapshot van de vorige versie die in de ROSA wiki was gepubliceerd om de leden van het QA-team in staat te stellen in te zoomen op de aangepaste onderdelen. Dit is nu standaard opgenomen in onze aanpak).

In het vorige QA-team zijn een aantal nieuwe ketenprocesmodellen (*Administreren en monitoren resultaten* en *Waarderen van ontwikkeling* beoordeeld en vastgesteld (later ook door de AR). Toen werd al aangekondigd dat die nieuwe modellen ook effect hadden op bestaande ketenprocesmodellen waaronder *Toetsen en examineren* en *Aanmelden en administreren onderwijsdeelname*. De aanpassingen in *Toetsen en examineren* zijn toen meteen ook besproken en vastgesteld, die van *Aanmelden en administreren onderwijsdeelname* zouden in de QA-team meeting van april aan de orde komen. Voor dit ketenprocesmodel lagen er verder al wat wijzigingsvoorstellen klaar die het ROSA Beheerteam al eerder had genoteerd. Die zijn nu integraal meegenomen in de uitwerking van een nieuwe versie.

De belangrijkste aanpassingen zijn de volgende:

- Het informatieobject *Onderwijsdeelnemer* als uitkomst en input van het proces *Administreren onderwijsdeelname* is vervallen en daarvoor in de plaats is gekomen het informatieobject *Onderwijsdeelname*. Hiermee zijn meerdere bezwaren ondervangen: a) verwarring met de rol *Onderwijsdeelnemer* weggenomen, b) het informatieobject *Onderwijsdeelnemer* is te breed

qua scope en zou beter opgedeeld kunnen worden in objecten die gegevens van een onderwijsdeelnemer representeren die relevant zijn in bepaalde processen en c) de read/write relatie tussen Onderwijsdeelnemer en het ketenproces was ondoorzichtig, het object Onderwijsdeelname is nu echt de uitkomst van het proces *Administreren onderwijsdeelname*.

- Informatieobjecten Portfolio-onderdeel en Onderwijsresultaat uit het ketenprocesmodel [Administreren en monitoren resultaten](#) en Resultaatverklaring uit het ketenprocesmodel [Waarderen van ontwikkeling](#) zijn in het ketenprocesmodel nu goed gepositioneerd.
- De ketenprocesstap *Bepalen ondersteuningsbehoefte* als onderdeel van het ketenproces *Aanmelden* is toegevoegd incl. de daarbij horende informatieobjecten en relaties met andere contexten. Die ontbrak is belangrijk in de aanmeldingsfase om te bepalen of een onderwijsdeelnemer kan worden geplaatst en zo ja, welke extra ondersteuning daarbij dan geregeld moet worden.
- De ketenprocesstap *Bepalen toelaatbaarheid onderwijsdeelnemer* als onderdeel van het ketenproces *Aanmelden* is verrijkt. De plaatsingskaders (gevat in de informatieobjecten Plaatsingscapaciteit en Plaatsingsbeleid) die vanuit de inrichting van de opleiding bepaald zijn spelen nu ook mee in de besluitvorming van de plaatsing. Het informatieobject Plaatsingsbesluit is nu de trigger voor het starten van het ketenproces *Administreren onderwijsdeelname*.
- Bij het ketenproces *Overstappen* is de ketenprocesstap *Autoriseren overdragen overstapdossier* (wat in de vorige versie geïsoleerd stond) gerelateerd aan het informatieobject Overstapdossier.
- In de Context-view zijn de nieuwe ketenprocesmodellen als contexten nu opgenomen.
- In de Context-view is de context Erkennen en inrichten onderwijs als (nog niet uitgewerkte) placeholder opgenomen om de herkomst van de informatieobjecten Plaatsingsbeleid, Plaatsingscapaciteit, Aangeboden opleiding, Toelatingseisen en Onderwijsdeelnamekosten) te kunnen aangeven. NB als we deze context nader gaan analyseren zou het op termijn best kunnen dat we een splitsing aanbrengen en met andere aanduidingen komen. Voorlopig voldoet deze voor nu.
- In de Per rol-view is Onderwijsorganisatie als rol in dit ketenprocesmodel vervangen door meer specifieke rollen (bijv. Intake, Deelnemeradministratie, Verwerker aanmelding, Verwerker overstappen). Dit willen we eigenlijk ook doen in alle andere ketenprocesmodellen. Wij zijn van mening dat Onderwijsorganisatie een of meerdere rollen kan invullen maar niet zelf een rol is.

Discussie in QA-Team:

- Leon: Is er een reden dat er Aangeboden opleidingseenheid is opgenomen bij Aanmelden?
Dennis: Als we kijken naar het generieke doel van dit model dan moet je je ook kunnen aanmelden voor een deel van een opleiding en niet altijd voor een complete opleiding zelf. Denk aan bijv. het halen van microcredentials bij een andere onderwijsaanbieder. Uiteraard kan je specifiekere scenario's uitwerken maar het ketenprocesmodel moet als generiek toepassingsscenario meerdere scenario's kunnen omvatten. Een opleidingseenheid kan een opleiding zijn maar ook een vak bijvoorbeeld.
- Leon: Ik zie bij de processtap *Bepalen ondersteuningsbehoefte* dat er een **Toegekende ondersteuning** uitkomt als informatieobject. Maar dat zou ik in deze fase niet zo noemen, er is nog niets toegekend, dat doe je pas in de laatste processtap *Bepalen toelaatbaarheid*. Bij een positief toelatingsbesluit geef je ook aan dat de ondersteuningsbehoefte toegekend gaat worden. Maar in de eerdere processtap zou ik zoiets als **Vastgestelde ondersteuningsbehoefte** als output verwachten. Dennis: Goed punt, dit gaan we zo verwerken.
- Jan Willem: Ik kan het goed volgen maar ik zit me af te vragen waar de scope van DUO nu in dit geheel past. Dennis: Die zie je in de Detail-view ook nog niet, je ziet hier eigenlijk het proces

ongeacht wie wat doet in dat proces. Als je onderwijs geeft in wat voor vorm dan ook en in welk werkingsgebied dan ook, dan zou je het proces eigenlijk moeten herkennen op hoofdlijnen. Bij een hele specifieke invulling (scenario) kan je zaken anders noemen of meer of minder in detail uitwerken. De rol die DUO speelt zien we terug in de Context-view. Er is daar nu een context aangemaakt, *Registreren onderwijs*, die nog erg grofmazig is, maar als DUO hun processen als registerhouder generiek zou uitwerken en hier zou publiceren dan zouden die in die context opgenomen kunnen worden. In de Per rol-view kan je voor de rol van Registerhouder onderwijsregistratie gewoon DUO als een actor invullen. Het kan uiteraard ook een andere partij zijn die deze taken op zich neemt, maar in het heel veel gevallen zal dat DUO zijn die als uitvoerende partij hierbij betrokken is.

- Dennis: Naamgeving informatieobject **Vooropleiding onderwijsdeelnemer**. Deze term dekt in principe slechts gedeeltelijk de lading. Het verwijst nu direct naar de genoten opleidingen van de deelnemer maar ook de vaardigheden, skills opgedaan in de praktijk tellen hier mee. Het QA-team heeft echter niet zo gauw een beter alternatief, dus het voorstel is om dit nu te handhaven en als bij het uitwerken van de informatiemodellen er een beter alternatief wordt bedacht, dit dan dit later weer wordt ingebracht.
- Het informatieobject **Leerroute**. T.a.v. het ketenproces *Administreren onderwijsdeelnemer* betreft het slechts de administratieve opname van de leerroute bij de onderwijsdeelnemer. Wijzigingen uit het monitoren van de voortgang op de leerroute worden tijdens de uitvoering van het onderwijs teruggekoppeld en administratief verwerkt. Maar het is in de modellering nog onbepaald waar en wanneer de leerroute initieel bepaald wordt. Leon: Het staat inderdaad wel los van de deelnemeradministratie. Want je ziet met Studielink en CAMBO en nu ook bij Npuls is dat het een heel traject is wat aanmelden, inschrijven en intekenen omvat waarin er een soort van samenwerking tot stand komt, zeker ook als er stukken onderwijs geoutsourcet worden naar andere onderwijsaanbieders. En hoe ver wil je met die leerroute gaan. Waar we nu in het MBO mee bezig zijn, is dat je je inschrijft voor een opleiding en daar hoort in heel veel gevallen nog eigenlijk een standaard leerroute bij. Maar we hebben zo'n 25% overstappers, dus die op de opleidingen met die ene leerroute instappen en dan vervolgens gedurende de rit tot de conclusie komen dat dat toch niet de goede opleiding is en dan gaan switchen. Op dat moment kijken we wat je al gedaan hebt en welke leerroute je dan zou moeten volgen om het eindpunt van die andere opleiding te kunnen bereiken. Zo gaan we steeds meer naar een persoonlijke leerroute van de student. Bij flexibilisering zien we een ontwikkeling dat er ook bij het instappen steeds meer een persoonlijke leerroute mogelijk moet zijn. Kortom, het is een apart proces dat vraagt om uitgewerkt te worden.

Besluiten in QA-team:

- Het ketenprocesmodel met de nog door te voeren besproken wijzigingen kan richting de Architectuurraad gaan met een positief advies om deze vast te stellen.
- Het QA-team staat achter het idee om Onderwijsorganisatie niet als Rol meer te hanteren maar bijv. als bundeling van Actoren en dit ook in de andere ketenprocesmodellen te gaan doorvoeren.
- Vanuit het QA-team wordt de suggestie gedaan om bij onderwijsinstellingen nader na te vragen, hoe de processen lopen die leiden tot het vast- en bijstellen van een leerroute. Dit als opmaat naar een nadere uitwerking. Het hoeft zoals het ook in de agenda staat echter nu de vaststelling van dit model niet in de weg te staan, de interactie van Leerroute met de processen in dit ketenprocesmodel is nl. wel goed verwerkt en herkenbaar.

4. Conceptuele informatiemodellen

In de werkvoorraad staat daarom al lang **Epic 032** open (ROSA conceptuele en gegevensmodellen publiceren). De afgelopen periode hebben we de stoute schoenen aangetrokken en zijn gaan werken aan die conceptuele informatiemodellen en hun samenhang op basis van de informatieobjecten die worden gebruikt in de diverse ketenprocesmodellen. In de ketenprocesmodellen worden informatieobjecten getoond die door de ketenprocesstappen worden gebruikt en geproduceerd. In de bestaande views bij de ketenprocesmodellen wordt echter niet de samenhang tussen de informatieobjecten getoond, waar in de discussies rond de ketenprocesmodellen echter wel behoefte aan was en dat is nu bij de ketenprocesmodellen nu wel gedaan. Een informatiemodel voor een [ketenprocesmodel](#) (d.w.z. een [scenario-informatiemodel](#)) bevat de informatieobjecten die worden gebruikt in het ketenprocesmodel, aangevuld met informatieobjecten die geen onderdeel uitmaken van het ketenprocesmodel maar die wel nodig zijn voor het aangeven van context en/of samenhang. Deze informatieobjecten zijn vervaagd weergegeven.

Er is ook nog een ander soort van conceptuele informatiemodellen uitgewerkt, namelijk als verdieping op de KOI-objecten. De informatiemodellen per KOI-object bevatten de informatieobjecten die onderdeel uitmaken van het met het KOI-object corresponderende informatieonderwerp. Deze modellen zijn ten behoeve van het aangeven van de context aangevuld met informatieobjecten die vallen onder andere KOI-objecten. Deze aanvullende informatieobjecten zijn vervaagd weergegeven.

De [uitgewerkte conceptuele informatiemodellen](#) zijn te vinden onder Onderwijssemantiek bij [Conceptuele modellen](#), en ook op de pagina's voor de betreffende ketenprocesmodellen. Een overzicht van alle informatieobjecten is te vinden op de pagina [ROSA Encyclopedie - Informatieobjecten](#).

Voor de informatiemodellen zijn ook [Spelregels](#) en een [Viewpoint](#) opgesteld.

Discussie in het QA-team:

- Brian: Sommige relaties zouden we specifieker kunnen benoemen en dat maakt de modellen ook meer self explaining. Leon: Dat is een goed idee, dan kan je het bijna volgen en is zoals gesuggereerd wordt een aparte uitleg niet echt nodig. Joël: Bij de spelregels staat: *"Een associatie-relaties wordt zo specifiek mogelijk aangeduid, zodat de associatie tussen twee informatieobjecten als zin te lezen is. Bijvoorbeeld: Een <Leerresultaat> <is uitkomst van> een <Leeractiviteit>. Vermijd bij een aanduiding zo veel mogelijk 'vage' aanduidingen als 'betreft', 'heeft', enz."* Zou er uiteindelijk een 'sluitende lijst' associatie-relaties kunnen ontstaan, dus dat we niet elke keer nieuwe verzinnen maar eerst kijken of er al een passende is? Maar die uiteraard als dat nodig is wel uitgebreid kan worden.
- Leon: Hoe zit het nu met de werkgroep Samenhang? We hebben in de MORA ook een informatiemodel en het zou mooi zijn als we de samenhang tussen deze modellen zouden bekijken en de effecten ervan te bepalen. Ook al verschilt de naamgeving, we zouden de objecten wel op elkaar moeten kunnen afbeelden. Maarten: Dit is nog niet daar geagendeerd geweest in die werkgroep, individueel ben ik bijv. wel al met Diede Wooldrik van SURF gaan zitten om hun HORA informatiemodel naast de ROSA te leggen. Leon: Is goed om dat te doen, al was het maar om de mapping te doen en misschien de modellen scherper te krijgen en de relaties nog wat betekenisvoller te krijgen in de ROSA. Maar er zitten meer kanten aan, we willen eigenlijk zoveel als mogelijk die zaken niet alleen maar mappen, maar eigenlijk ook gelijktrekken. Op het moment dat we dat doen krijgen, wordt het ook makkelijker om naar gemeenschappelijke voorzieningen en standaarden te werken.

- Brian: De modellen zijn natuurlijk wel groeimodellen. We gaan ze gebruiken en dan lopen we vanzelf nog wel tegen verbeteringen of gaten aan of we constateren dat het helemaal klopt. Mark: In de eerste instantie is het goed dat we de informatieobjecten en informatiemodellen nu hebben, de volgende slag is inderdaad te kijken naar de informatiemodellen in de sectorale referentiearchitecturen.

Besluiten in het QA-team:

- De modellen kunnen vastgesteld worden in de AR van 15 april. Het QA-team beschouwt de modellen als een mooie basis (“prima grondwerk”) waarop andere partijen verder kunnen bouwen en niet zelf het wiel elke keer hoeven uit te vinden.
- Advies: Maak inderdaad meer betekenisvolle relaties en zorg daarbij voor een sluitende (maar wel uitbreidbare) lijst van associaties-relaties.
- Extra uitlegtekst op de wiki is niet direct nodig, als er gewerkt wordt aan het stapsgewijs scherper aangeven wat bepaalde relaties inhouden dan zal dat voldoende zijn.
- De suggestie om een lijst van associatie-relaties op te bouwen (die hergebruikt kunnen worden) gaat nader onderzocht worden of dat mogelijk is.

5. Voortgang architectuorkaders en IV-domeinen

5.1. Actiepunt: Aanpak voor ROSA-scans definiëren die rekening houdt met de iteraties van de ontwerpgebieden en andere architectuorkaders

Zie: https://rosa.wikixl.nl/index.php/ROSA_Architectuurscan

Door het QA-team is eerder gevraagd om in de beschrijving van de ROSA-scans expliciet aan te geven hoe wordt omgegaan met iteraties in de ontwerpgebieden en andere architectuorkaders. De teksten in de ROSA zijn hierop nu aangepast. Daarnaast zijn er nog wat verduidelijkingen in de teksten doorgevoerd zodanig dat er geen dubbeling is met de teksten op Edustandaard.nl over de ROSA scans is opgenomen, maar dat er daar verwijzingen naar deze ROSA-pagina zijn opgenomen.

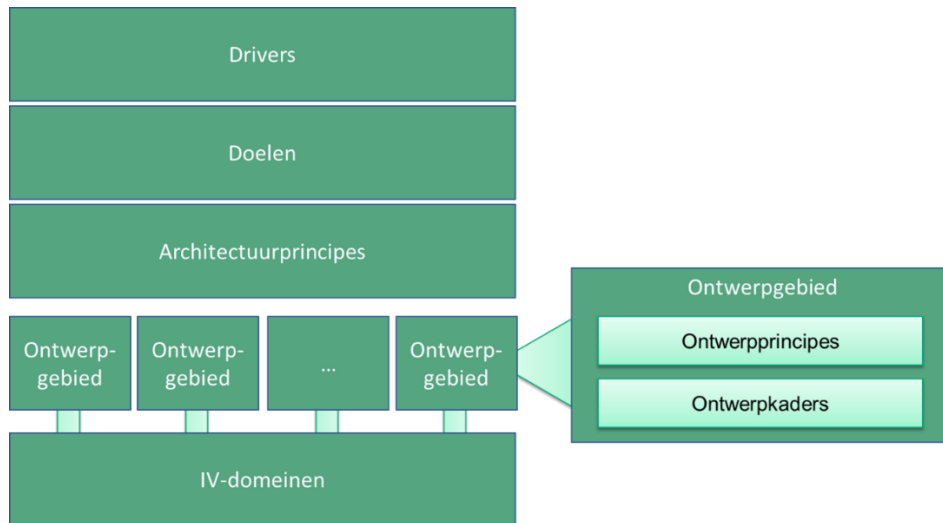
Besluit in QA-team:

- De aangepaste beschrijving van de aanpak van de ROSA-scans sluit aan bij de wens die vanuit het QA-team is ingebracht. Het actiepunt kan worden afgesloten en deze aangepaste pagina kan in de AR worden vastgesteld.

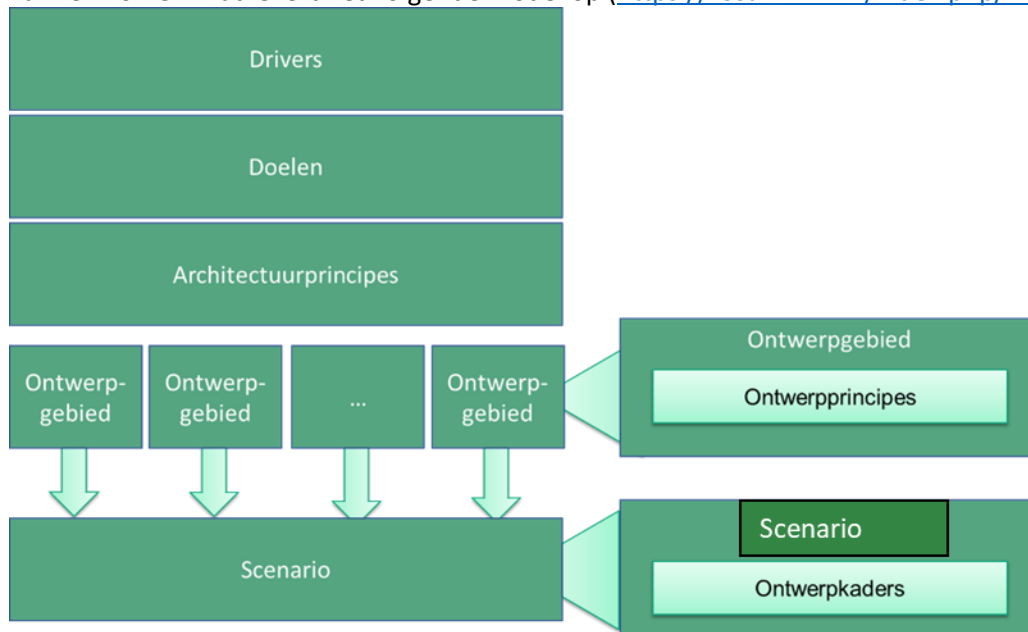
5.2. Nieuwe opzet voor ontwerpprincipes en ontwerp-kaders

Deze opzet is tot stand gekomen samen met en op basis van input en ervaringen van de Werkgroep Toegang. In de agenda staat eigenlijk al de essentie van wat er aan wijzigingsvoorstellen worden gedaan en die wordt hieronder herhaald.

De introductie van de verschillende typen scenario's (toepassingsscenario, inrichtingssjabloon en inrichting) in het ROSA-metamodel bieden een aanknopingspunt om ontwerpprincipes en ontwerp-kaders beter te positioneren. Tot nu toe werden ontwerpprincipes en ontwerp-kaders samengenomen in een ontwerpgebied.

In de praktijk blijkt dat de ontwerpkaders een diepgang en breedte hebben die niet voor elke toepassing passend is. Bijvoorbeeld: in het ontwerpgebied 'Digitale identiteiten' is een deel van de ontwerpkaders specifiek bedoeld voor de toepassing van digitale identiteiten voor het verlenen van toegang. Deze kaders zijn niet relevant wanneer een digitale identiteit in een andere context wordt toegepast (bijv. in de payload bij gegevensuitwisseling *over* een bepaalde entiteit, bij het identificeren t.b.v. digitaal ondertekenen, etc.). Tegelijkertijd hebben bepaalde ontwerpkaders een scope die ook raakt aan het ontwerpgebied H2M-interactie (je wilt zorgen dat de wijze van verlenen van toegang past bij de mogelijkheden van het individu, dus bijvoorbeeld geen 2FA voor leerlingen in de kleuterklas) of IBP. We willen daarom als scope voor de ontwerpkaders het desbetreffende scenario hanteren, waarbij de ontwerpkaders invulling geven aan ontwerpprincipes die vanuit meerdere ontwerpgebieden bij elkaar kunnen komen. Dat levert het volgende model op (<https://rosa.wikixl.nl/index.php/Architectuurkaders>):

Dus op het hoogste niveau van de architectuurkaders doen we uitspraken over doelen en architectuurprincipes die voor alle ontwerpgebieden kunnen gelden. In de ontwerpgebieden kijken we hoe we met die uitspraken in dit ontwerpgebied zouden om moeten gaan. Binnen dat ontwerpgebied

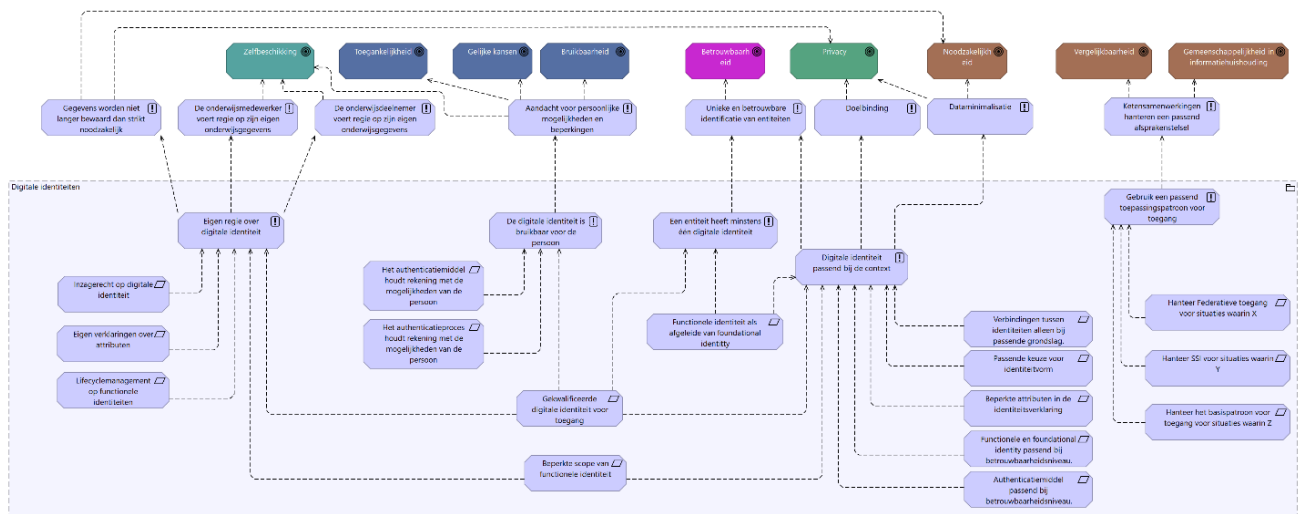
ontstaat dan vervolgens een doorvertaling naar ontwerpkeaders en dat zijn echt de specifieke uitspraken waarvan we zeggen: als je nou binnen het onderwijsdomein een initiatief begint, houd je dan aan die ontwerpkeaders, want daarin vind je eigenlijk de hele doorvertaling van wat we met zijn allen belangrijk vinden.

We hebben vervolgens ook een uitwerking van de verschillende IV-domeinen en wat we geconstateerd hebben is dat er voor bepaalde scenario's in die IV-domeinen verschillende ontwerpkeaders zijn, waarvan je niet kunnen zeggen dat ze bij één ontwerpgebied horen, maar dat je een soort kruisbestuiving uit verschillende ontwerpgebieden gaat krijgen. Dat is nu al uitgewerkt voor Inrichten IAM. Dat leunt heel sterk op het ontwerpgebied Digitale identiteiten, maar daar zitten ook Informatiebeveiligingsaspecten en aspecten van H2M. De uitwerking is al in de agenda gegeven en die is hier voor de leesbaarheid in het verslag herhaald hieronder.

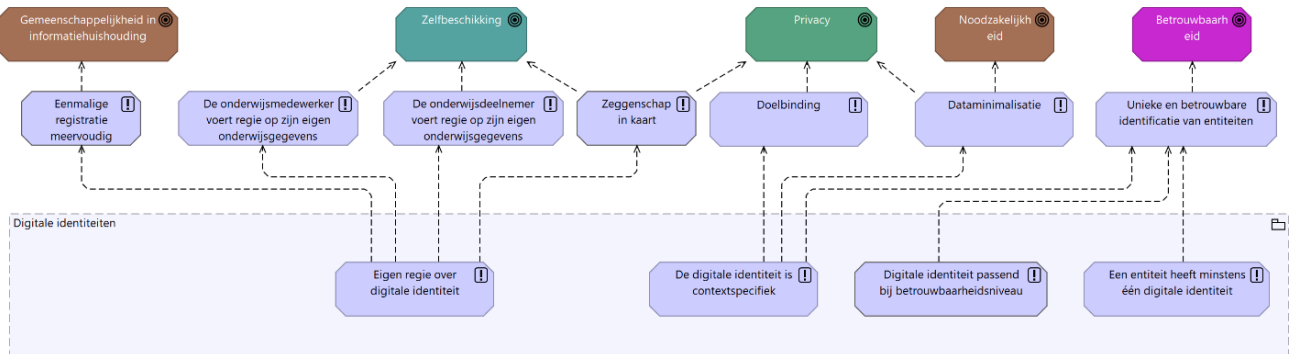
5.3. Uitwerking nieuwe opzet: Ontwerpprincipes ontwerpgebied Digitale Identiteiten

Zie: https://rosa.wikixl.nl/index.php/Ontwerpgebied_Digitale_identiteiten

Wijzigingen n.a.v. de nieuwe opzet.
was:

Wordt (https://rosa.wikixl.nl/index.php/Ontwerpgebied_Digitale_identiteiten#Model):

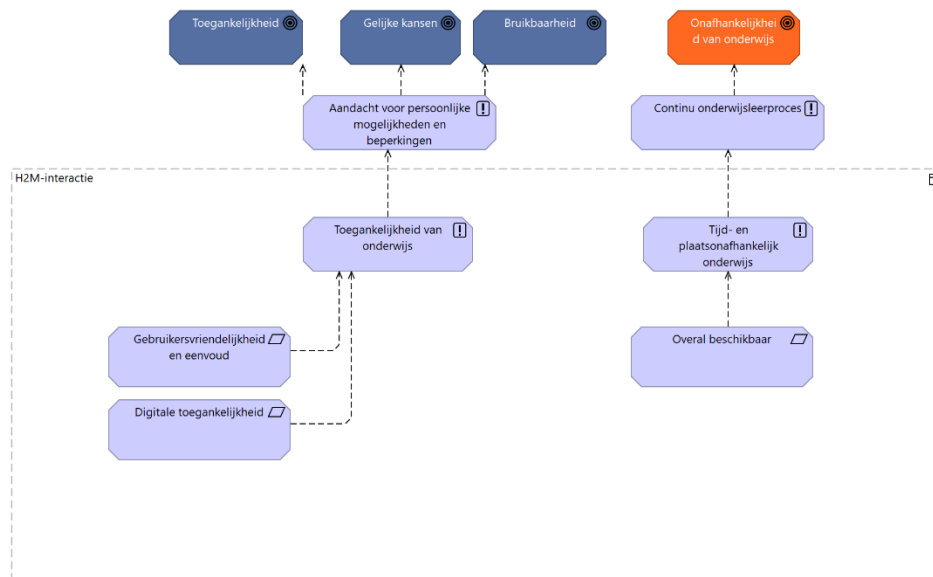

5.4. Uitwerking nieuwe opzet: Ontwerpprincipes ontwerpgebied H2M-interactie

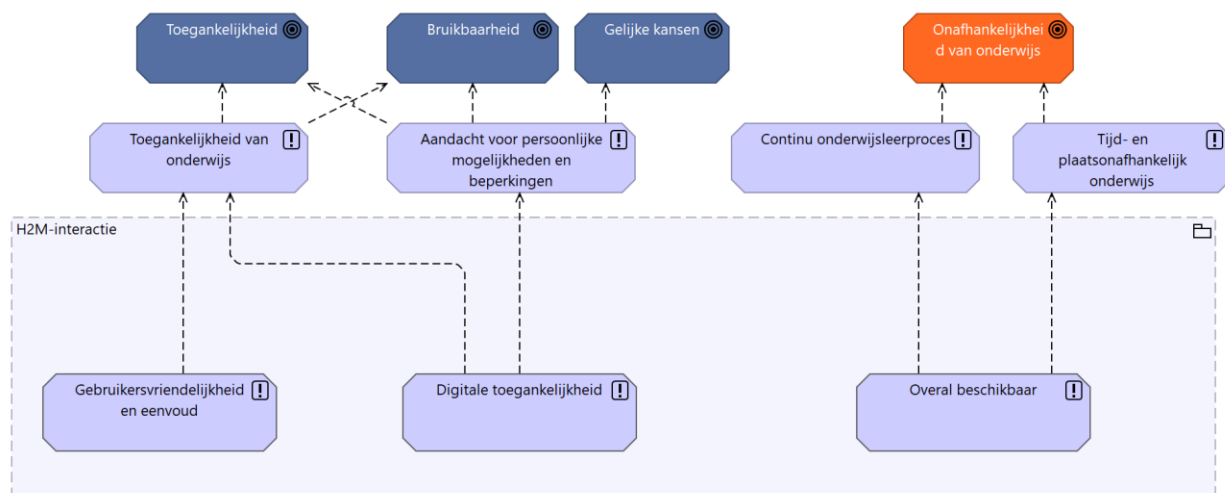
Zie https://rosa.wikixl.nl/index.php/Ontwerpgebied_H2M-interactie

Wijzigingen n.a.v. de nieuwe opzet:

Was:

Wordt (https://rosa.wikixl.nl/index.php/Ontwerpgebied_H2M-interactie#Model):

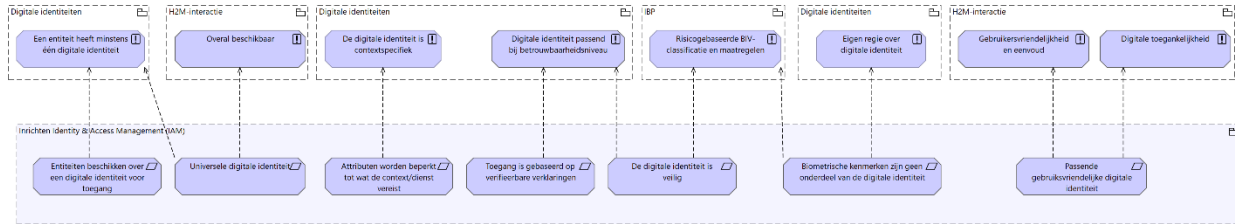

5.5. Uitwerking nieuwe opzet: Ontwerpkaders voor toepassingsscenario Inrichten IAM

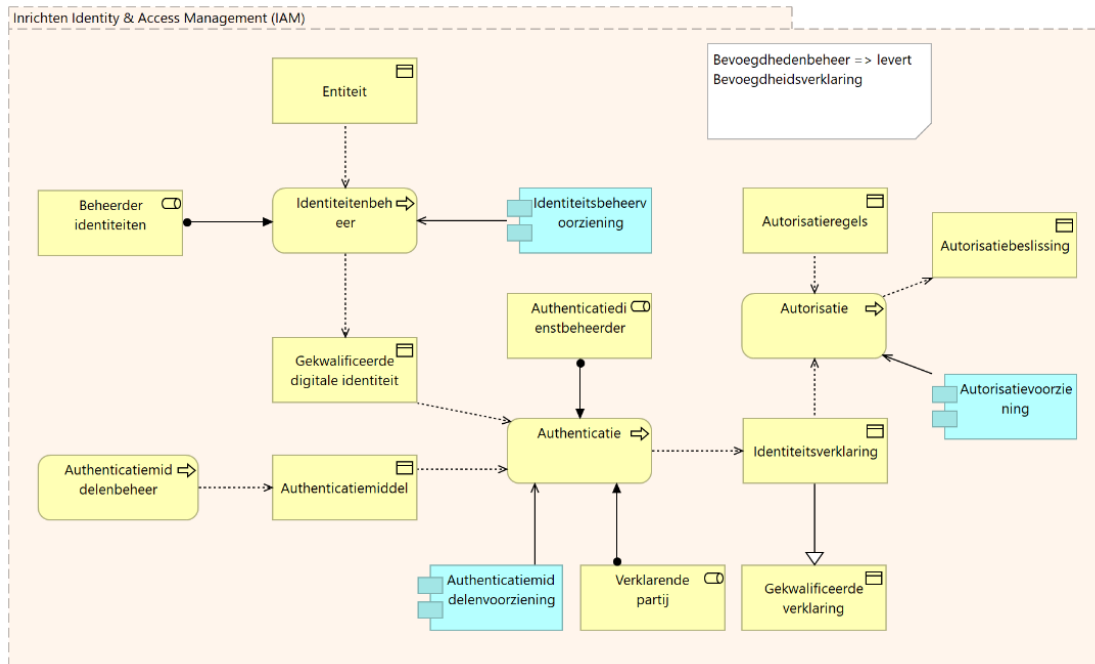
Hierin is zichtbaar hoe ontwerpprincipes uit verschillende ontwerpgebieden leiden tot ontwerpkaders voor dit specifieke toepassingsscenario

(https://rosa.wikixl.nl/index.php/Inrichten_Identity_%26_Access_Management#Ontwerpkaders).

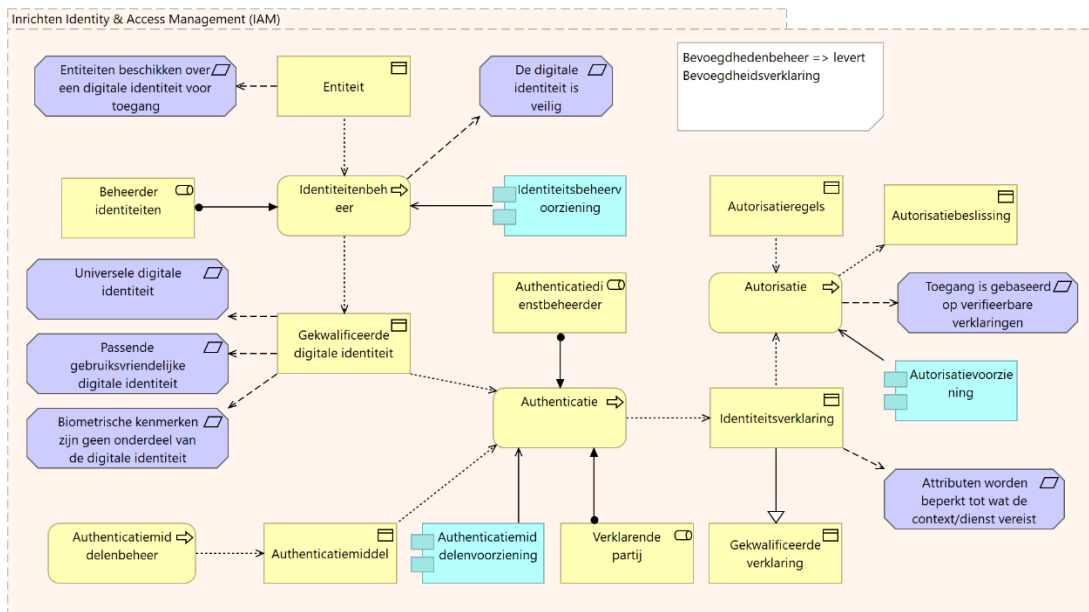
edustandaard

In de scenario-uitwerking is zichtbaar hoe de ontwerpkaders aan onderdelen van het scenario zijn gerelateerd. Was:

Wordt ([https://rosa.wikixl.nl/index.php/Inrichten Identity %26 Access Management](https://rosa.wikixl.nl/index.php/Inrichten_Identity_%26_Access_Management)):

Die paarse blokjes hier, dat zijn diezelfde ontwerpkaders uit het plaatje bovenaan bij 5.5 staat, maar hier echt opgehangen aan de onderdelen van het scenario waar ze betrekking op hebben. Dus daarmee kan je ook de plek waar die kaders invloed op hebben scherper aanduiden.

Wat we wel zien is dat je dan soms bij een bepaald ontwerpkader de implicaties, de standaarden en dat soort dingen per scenario net iets anders ingevuld kunnen worden. Als je dat zou willen, dan zijn ze ze zijn wel vergelijkbaar, maar ze zijn per scenario soms specifieker gemaakt. Dat was precies wat we binnen de werkgroep Toegang elke keer tegenaan liepen. Toen gingen we allemaal maar in een toelichting en implicaties uitleggen. Dan heb je dat geval allemaal tekst waar je niet makkelijk doorheen komt en ook teveel bij elkaar propt zonder dat je het goed kunt visualiseren.

Discussie in QA-team:

- Jan Willem: Je ziet de kaders e.d. nu opgehangen aan een bepaald scenario. Maar kan je ook zien of een bepaald kader ook in andere scenario's wordt gebruikt? Remco: Sowieso zien we dat terug in de overzichten bij de ontwerpgebieden. Zie bijvoorbeeld: https://rosa.wikixl.nl/index.php/Ontwerpgebied_Digitale_identiteiten#Ontwerpkaders_ontleend_aan_Ontwerpprincipes_Digitale_identiteiten. Maar je kan in de wiki altijd op een bepaald object klikken en dan krijg je een overzicht van dat object en al zijn relaties. Dit is standaard functionaliteit van de wiki. Jan Willem: Dat is inderdaad precies wat ik bedoelde.
- Leon: Ontwerpkaders zijn dus niet altijd aan 1 ontwerpgebied toe te wijzen, hoe zit dat met ontwerpprincipes. Remco: Daarvan zeggen we dat we die echt willen houden binnen het ontwerpgebied, die zouden in feite niet buiten het ontwerpgebied moeten gelden. De architectuurprincipes die er boven staan, die kunnen op meerdere ontwerpgebieden betrekking hebben. Bijvoorbeeld bij dataminimalisatie zou je naast ontwerpprincipes uit het ontwerpgebied Digitale identiteiten waarschijnlijk ook wel iets vinden uit het ontwerpgebied IBP. Vanuit Digitale identiteiten maakten we ons niet zo heel erg druk over welke implicaties er zijn als je gaat combineren met informatiebeveiligingsprincipes, maar daar moet je je wel druk over maken, echter op het niveau van de scenario's waar dat tot uitdrukking moet komen.

Besluit in QA-team:

- Het QA-team onderschrijft de nieuwe opzet en adviseert om deze in de AR te laten bekrachtigen.
- Het doorvoeren van alle noodzakelijke aanpassingen moet na een besluit in de AR zsm worden gedaan.

6. Begrippen en definities nav de nieuwe concepten in het ROSA Metamodel

Zie excel-document: [006 - Nieuwe ROSA modelementen](#)

De afspraak is dat we alle modelementen uit het ROSA Metamodel ook als begrip zouden gaan opvoeren in het ROSA Begrippenkader. Met de vaststelling van de gelaagde uitwerking van de scenario's komen er dus een aantal begrippen bij die op die scenario's van toepassing zijn. Er zijn nog een paar andere begrippen ook aan toegevoegd, die op basis van wat er nu in de NORA plaatsvindt met het NORA Begrippenkader zijn gewijzigd. Eén van de principes is, dat we zoveel mogelijk het NORA begrippenkader volgen. Overigens gaat dit de komende maanden nog wel tot meer aanpassingen leiden in het ROSA Begrippenkader naast dat we gaan overstappen op de Nederlandse Standaard voor het Beschrijven van Begrippen (NL-SBB). Dat zijn ontwikkelingen waar we de volgende keer nader op in zullen gaan.

Besluit in QA-team:

- Geen inhoudelijke punten tav de voorgestelde begrippen. Deze kunnen worden vastgesteld in de AR.

7. Werkvoorraadoverzicht

Het werkvoorraadoverzicht staat op <https://rosa.wikixl.nl/index.php/Werkvoorraadoverzicht>.

De aanpassingen die de vorige keer zijn besproken zijn daarin doorgevoerd.

Leon: In het kader van de werkvoorraad en wat we met de ROSA kunnen oppakken vraag ik me af of er samenwerking is met Npuls. Want daar gebeurt natuurlijk toch wel het een en ander op het gebied van sectorvoorzieningen en zaken die daarvoor uitgezocht en opgesteld worden (bijv. procesbeschrijvingen zoals onderwijs volgen bij meerdere onderwijsaanbieders). En voor mij staat eigenlijk nog steeds de afspraak dat alles wat bij meer dan één sector plaatsvindt, dat dat ook een plek in de ROSA gaat krijgen. In hoeverre wordt nu gekeken van hoe we nou bepaalde zaken kunnen gaan borgen en daadwerkelijk weer in ROSA terecht te laten komen.

Brian: Ik zou het niet gek vinden als dat inderdaad het geval is, want er zit natuurlijk een enorme drive achter zo'n programma met heel veel mensen, tijd en geld, wat wij met de ROSA natuurlijk niet hebben. Het is logisch dat op bepaalde onderdelen programma's juist meer versnellen en zaken opleveren die prima als referentie in de ROSA terug kunnen vloeien. Om de afstemming te hebben hierover en concrete afspraken te maken hebben we natuurlijk de architectuurdagen. Maar als je het gevoel hebt dat dat niet goed loopt dan is dit een punt ter bespreking in de Architectuurraad (en misschien wel de Standaardisatieraad), want je hebt gelijk, dit is wel een afspraak die we gemaakt hebben.

Leon: Er zou een link gelegd moeten worden richting het programma om bepaalde zaken op elkaar af te stemmen. Kijk dat daar veel geld beschikbaar is en een sloot aan mensen beschikbaar om bepaalde zaken te doen, dat is de ene kant. Maar daar kunnen we ook gebruik van maken. Daar kunnen we baat bij hebben ten aanzien van de borging ook na het programma.

Brian: Ook bij Edu-V gebeurt er nu veel rondom standaardisatie en daar wordt er heel veel beproefd. Ervoor zorgen dat er terugkoppeling is, daar moet je ook echt voortdurend tijd en effort in steken, want het is niet altijd wat je in zo'n programma bovenaan je lijstje hebt staan van de dagelijkse activiteiten. Het is denk ik aan ons allemaal om daar ook regelmatig de vinger op te leggen.

Bram: De afspraak met de Groeifondsprogramma's is dat ze een HKA opleveren. Dat heeft Npuls ook gedaan. Alleen was dat natuurlijk afhankelijk van de kaders die we al hadden. Maar we zijn ondertussen ook verder gegaan en hebben bijv. nu scenario's en kaders voor IAM. Het is de bedoeling dat we bijv. Npuls vragen om aan te sluiten bij die scenario's of ze aan te vullen/verbeteren. Je moet dan samen wel kijken hoe dat met elkaar in samenhang is te brengen en of daar ook nieuwe inzichten uit voortvloeien die weer breder toepasbaar zijn.

Brian: Hetzelfde geldt voor het scenario Onderwijs volgen bij meerdere onderwijsaanbieders. De voortgang van Npuls kunnen we goed gebruiken bij de verdere uitwerking van dit scenario. Toen het QA-team in januari verleden jaar dit scenario aanwees om uit te werken toen was er nog niks. Toen moest dat nog opgestart worden. Nu zal het waarschijnlijk in Npuls al verder zijn, zodat het logisch is om dat werk terug te laten slijpen richting wat wij hier willen opnemen als referentiemodellen. We kunnen wel contact leggen hiervoor, maar er moet ook tijd en bereidheid zijn om hieraan mee te werken. Daar hebben we als Beheerteam geen zeggenschap over.

Bram: Ik zie het meer als een mogelijkheid dat groeifondsprogramma's stelselmatig gaan bijdragen aan de verdere uitwerking van de ROSA.

Brian: Ik ook, maar de praktische kanten heb je dan nog niet geregeld. Architecten moeten ook echt het gevoel hebben dat ze die tijd moeten/mogen besteden en aan dit soort zaken. Dat is denk ik even de puzzel die we moeten leggen.

Leon: Een uitspraak vanuit de architectuurraad en in lijn met het advies dat wij hier geven maakt het wel weer even zichtbaar en bespreekbaar. En ook welke interventies we dan moeten plegen om dat ook weer gewoon goed te laten draaien. Dus op zich is het prima dat we dit ook echt zo concreet opnemen als agendapunt voor volgende week in de AR.

Besluit in QA-team:

- Goed dat het inrichtingsscenario Staatsexamens met enige spoed wordt opgepakt. In het mbo heb je ook partijen die een examen afnemen en het zou een mooie check kunnen zijn om te kijken of het inrichtingsscenario generiek genoeg is om niet alleen te gelden voor staatsexamens die DUO organiseert maar breder toepasbaar is.
- Advies van het QA-team aan de Architectuurraad om te agenderen hoe we de samenwerking tussen Groeifondsprogramma's en de ROSA actief kunnen stimuleren.
- Er zijn verder geen aanpassingen in de planning of prioriteit nodig.

8. Rondvraag / afsluiting

Joël: Zijn er collega's die het webinar / initiatief van RU Nijmegen kennen, over de noodzaak van een woordenboek³? Zelf moet ik mij er nog in verdiepen of missen we anders ho-vertegenwoordiging hier? Aanleiding voor mbo is dat we een hele uitlijning van HORA en MORA voor ons zien vanwege de samenwerking tussen de 3 sectoren. Maar zit andersom niet te wachten op nog een termenbibliotheek buiten de ROSA.

Maarten: Ik ken het niet maar ik zie in eerste instantie wel een aantal overeenkomsten met het ROSA Begrippenkader en ook de informatiemodellen.

Brian: Als iemand een woordenboek wil maken, dan zal dat vaak buiten ons gezichtsveld plaatsvinden. Als het een samenwerking betreft tussen instellingen is dat op zich prima, maar dit belemmert wel de harmonisatie zeker als het groter gaat groeien. Wat als er nieuwe begrippen worden bedacht die lijken te overlappen met wat er al is bedacht, maar toch weer een andere definitie hebben. Welke bron moet je dan volgen? Het zou mooi zijn als men kijkt wat er al is zoals NORA Begrippenkader en ROSA Begrippenkader en daar op voortborduren. Maar ook verbetervoorstellen terugleggen. Dat is nou net wat we juist binnen de overheid, maar ook binnen het onderwijs willen bewerkstelligen. Het is aan ons allen denk ik, om als je er mee te maken krijgt deze partijen te wijzen op wat we al bij Edustandaard hebben op het gebied van begrippen.

Hiermee wordt de meeting afgesloten. Op 10 juni zien we elkaar weer.

³ <https://fundatis.nl/actueel/webinar-28-januari-2025-een-woordenboek-biedt-uitkomst>